مەنفاکان دەستیان پێکردووە

"مەنفاکان لێرەوە دەستپێدەکەن"، لە تیرێژە نیگایەکدا

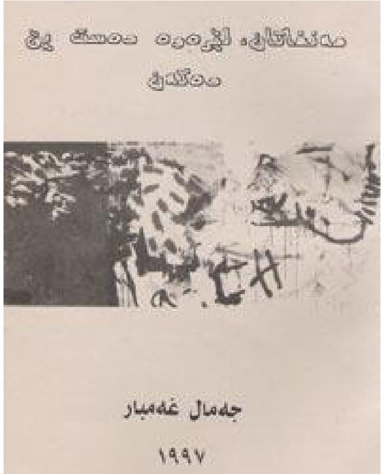

هەندرێن

نووسەر: جەمال غەمبار
کۆشیعر: مەنفاکان لێرەوە دەستپێدەکەن
قەبارە: 128 لاپەڕە
لە بڵاوکراوەکانی: ڕەهەند، 1997

خوێندنەوە یان هاودەم بەدەم خوێندنەوەوە، گەشتی تەئویلکردن بەرەو ئاسۆی خەیاڵە باڵگرتووە تەڕەکانی ئەمدیوی پەیفە نەوادارە پەرێشان هەڵگرەکان و وێناندنە هاوردە پرژێنە بە حوزن مشتومالْ و داگیرساوەکانی "مەنفاکان لێرەوە دەست پێدەکەن"، دەگەین بە وێستگەیەکی چۆڵ. ئەوکات "لەوێوە" هەتا "ئێرە"، تاوێک بۆ دەوروبەر تەیکردن دەسەنگرێینەوە، ئەوەدەم لە هیکرا دەکەوینە بەردەم کۆتاییەک؛ سەرەتای "مەنفا"یەکی بەرهەڵدراوی شیعریانە. وێجا دوای چاوەڕوانییەکی پەشۆکاو، هێدی هێدی بۆنی شیعری "غەمبار"، بێ ڕوخسەتی ئێمەی هەڵەتەکراو/سوورگوومکراو لەناو ڕاڕەوە غوبارگرتووەکانی یادەوەرییمان هەڵەتە دەبین. یاد، کانگەی ڕووداوەکان، جەستەی مەوتەنێکی ئەشق تاڵانکراو، ڕوحی ئامادەی "لەوێ"ی تاراوگەکراوی خۆمان سەرەتاتکێمان لەگەڵدا دەکا؛ کانییەکانی کیژە بە ئەشق مەرانگازەکان لە خەیاڵماندا دەزێنەوە، کە ئەوانە هەموو پێکڤە لەناو دەنگی مێژووی ئێمەدا خامۆشدەکرێن، یان:

"وەک ئەستێرە بەر دەبنەوە نێو ڕەڕەوەکانی مردن")ل 21).

بەڵام لێرەدا، نەک "لەوێوەوە"، لەناو ئەم "دابەشکارییانە"ی شیعری ئێمەدا، بەرەو ڕووی پرسیارێک دەبینەوە، ئەویش: ئاخۆ کۆشیعری "مەنفاکان لێرەوە دەستپێدەکەن"، بە دیدی "دیاریکار"انی ڕەخنەگرەکانمان، لەگەڵ کام وێستگەی :دیاریکراو". دیاریدەکرێ؟
بەهەمە حاڵ، ئەڤیندارێکی بێدەنگی ئازارکێش؛ خاوەنی ئەم کۆشیعرە، هەر لە نێوەڕاستی حەفتایەکانەوە، لە دەرەوەی هەرا و زەناکان؛ داپڕاو لە دەنگە بە کۆمەڵییەکان و بێبەری لە خۆ هەڵقورتاندنی "نەوە" و پێشڕەوەکانییان، سەفەرێکی نەبینراو و لەو پەڕی کەناری زەماندا، بێ ئەوەی پێشوەخت پەیمانی پێشکەشکردنی گرەوێکمان پێبدا، لەناو مەنفایە سەرابییەکانی شیعردا، بێدەنگییەکەی زایەڵەدارتر دەبێ.
لێرەدا، بە مەزەندەی من، شیعری "غەمبار"، بە پێچەوانەی ئاوزە و هاوتەمەنە شیعرییەکانی وی، یان ڕاستر بڵێم، وەک لە دەنگی شیعری نێوەڕاستی حەفتایەکان، هەتا دێ خۆی

بەرجەستەتر دەكاتەوە. شیعری ئەم شاعیرەمان فەزایەكە نە بە شێوازی ئاوەزەكانی خۆی دەچێ و، نە بە مانەی ئێستاش. شیعری وی تیرێژێكی بزێوە و هەدادان پەرژ دەبێتەوە، ئەمەش وامانلێدەكا بلێین، كە "مەنفاكان" دەكرێ"لێرە"یەكی نادیار؛ لە زەمەن و شوێنەكان بخوێنرێنەوە. كەواتە، "مەنفاكان"، نە "لێرەوە" و، نە لە "لەوێ"شدا، وەڵامێكی دڵنیامان دەدەنەوە، بەڵكو لە هەرێمێكی بزواو؛ لە بیابانێكدا دەستئیدەكەن، كە شیعر سەفەری هەتاهەتایی تیادا دەكا. "مەنفاكان"ی جەمال، ناوەكییەكی ناسك و دەرەكییەكی وێرانكراوە. لەوێدا بەدەم بینایمانەوە شاعیر گوڵئەستێرەی شیعر، بەناو "مەنفا"یەک، كە لە ئادەوەرییەوە سەرهەڵدەگرێ، هەڵدەفڕێنێ. لەوێ لەم مەنفایەدا، شتێك نەماوەتەوە بۆ چاوەڕوانێ:

"بەدیار ئێوارەیەكەوە، دامەنیشە، ئەستێرەی تێدا هەڵنایەت...
چاوەڕوانی هاتنەوەی منداڵێك مەبە،
دەستەكانی پڕن لە دوكەڵ...
چاوەڕوانی چی دەكەیت..." (ل، 19).

لە راستیدا لە "مەنفاكان"دا، مەنفا دەستیپێكردووە، نەک دەستپێدەكەن. شاعیر لە چاوەڕوانی "مەنفاكان"دا لە ئەگەرێتییەک ناژیت، بەڵكو خۆی روحی ئەو مەنفایەیە و بە زمان مەنفامان بۆ دەپەیڤێ.
كەواتە خوێندنەوەی واقیع لە ناوەوەی "مەنفاكان"ەوە، نزیكبوونەوەیە لە هەست و سرووده گەرمەكانی "مەنفا"ی خودی شاعیرمان. بۆیە ئەم كۆشیعرە بە خوێندنەوەیان دەبنە سرووودێكی نوستالیژی ئاوەڵا و بەرەو چۆڵستانی ئەم "مەنفایانە" هەڵماندەگرێ. لە سەفەری ئەم "مەنفا"وە واقیعێكی خۆڵەمێشیمان هەیە، كە ژیان تێیدا لە مەحاڵ دەچێ:

"ئیتر فڕینی چی، ئاسمان بۆ كێ؟
تەرمە شیرینەكان لەو سەحرایەدا، لەو شەڕگەیەدا
بوونەتە مێوژی بەرخۆر..." ل، 24.

یان:

"ئاوابووم وەک ئەو مانگە برینداره‌ی
دیوانە ڕاوەكانی ئاسمانی7 ئەزبەر دەكرد و
دەستی بۆ چڵی شیعر برد..." ل، 28.

كەواتە، "مەنفاكان لێرەوە دەستپێدەكەن"، ژانێكی باڵگرتووە و بەناو زەمەنێكی چرەوە بۆ نێو "مەنفا"یەكی بۆن بخووری بەلەدیمان دەكا.

1998.1.6
كافێ ئارت/ستۆكهۆڵم